

Fotoskola

Fotografera där du är

De flesta har någon gång känt sig oinspirerade och trötta på att fotografera. Kanske har man dragit iväg på en inspirationsresa för att komma igång igen, eller anmält sig till en workshop på annan ort. Hemma-blindheten har slagit till och knockat kreativiteten. Då är det dags att slå tillbaka. Och det gör du enklast (och billigast) genom att börja där du bor.

text _____ **Amy Lagerman** foto _____ **Serkan Gûnes**

Träna kontinuerligt på att se hela kompositionen direkt i sökaren innan du exponerar bilden.

- **LJuset** är A och O. Det är bäst att fota antingen på morgonen, eller i det härliga svenska kvällsljuset. Eller när himlen är molnig, säger Serkan Grûnes, en av fotograferna som Hasselblad presenterar på sin webbplats.

Det nordiska ljuset är nämligen ganska unikt. Bara en sådan sak som att det är ljust en tid efter solnedgången är guld värt.

Serkan jämför ljuset med bland annat Afrikas, dit han rest tre gånger för att hålla workshops i fo-

tografi. När solen gått ner blir det becksvart och det enda fotograferna kan göra är att lägga kameran åt sidan i väntan på gryningen.

Men att resa till en annan kontinent för att hitta spännande motiv kan jämföras med att gå över ån efter vatten. Den här fotoskolan tar upp en av de största faror fotografen alltid är utsatt för – att bli hemmablind. Att bli så bekant med miljön vi bor och lever i att vi inte längre ser det häftiga som faktiskt omger oss. Oavsett om man har tillgång till

ett bostadsområde i funkis, eller en parkliknande trädgård med prunkande blommor är vi dagligen omgivna av motiv som berättar om vårt liv. Med tålmod kan alla hitta sina favoritobjekt, oavsett om man föredrar makro, grafiska mönster, arkitektur, djur eller människor, och utvecklas till mästare.

– Jämför fotograferingen med OS, säger Serkan Grünes. Atleterna väntar inte in OS för att på plats göra sitt bästa. De tränar intensivt för att kunna prestera sitt allra bästa vid en given tidpunkt i framtiden. På samma sätt bör fotografer jobba, eftersom det är genom kontinuerlig träning som man utvecklar sitt bildseende. Man kan alltid bli bättre.

Serkan, som i juni blev utnämnd till årets naturfotograf 2009 av Naturvårdsverket, fotar i huvudsak djur och natur. Fotografiet som fick hans karriär är att ta ett stort hopp framåt är en bild av en kråka som sitter på en gren framför en fullmåne. Med den vann han ett pris i den internationella fototävlingen Wildlife photographer of the year. Då använde han en kamerautrustning från Canon. Nu jobbar han med en mellanformatskamera från Hasselblad, vilket inte är ett självklart val för att fotografera snabbväxande motiv som till exempel vilda djur med.

– Autofokusen är inte optimal eftersom den är långsam och man bara kan ta en bild i sekunden. Men med mellanformatet fick jag tillbaka diabilskänslan och det var därför jag bytte system.

När man är en ny fotograf, eller fotograferar på ett nytt område, är det bra att dubbelkolla bilderna på skärmen. Med hjälp av histogrammet ser du di-

rekt om bilden är korrekt exponerad (när kurvan inte slår ända ut i någon av kanterna) och om kompositionen sitter som den ska. Ta gärna kameran till hjälp när du provar ut rätt vinkel för motivet, men exponera inte innan du har sett bilden och är nöjd med den redan i sökaren.

– Det är fascinerande att det finns ordning och balans i kaoset, säger Serkan. Hade jag varit studiofotograf hade jag kunnat konstruera alla mönster med kartong och nålar, men i naturen finns allting redan färdigt.

Oändlig variation

En av de största behållningarna med att ofta gå ut i naturen med kameran är att du kopplar av från vardagen och blir lugnare. Promenader är dessutom bra vardagsmotion.

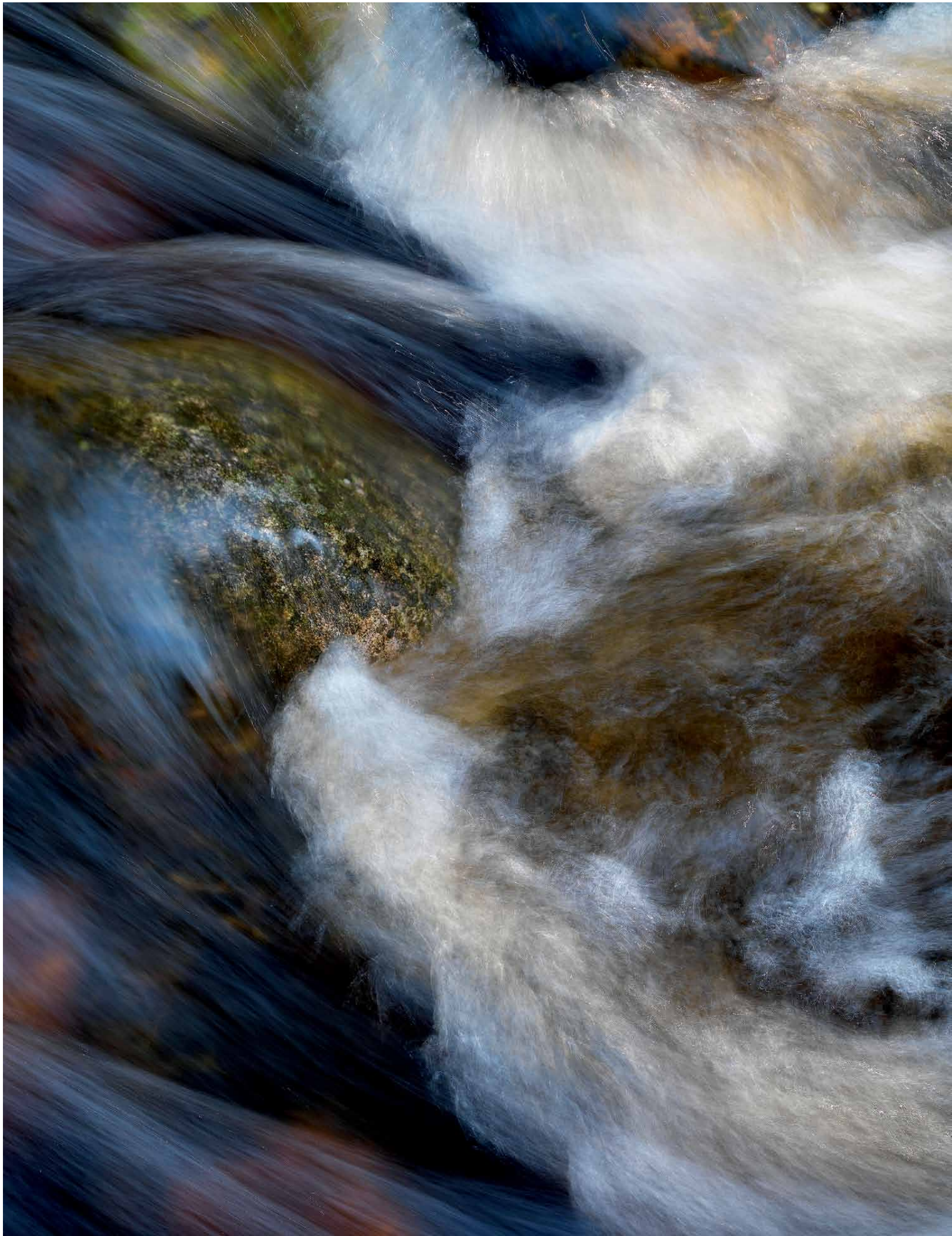
Till det kommer bonusen som följer med att ha nära till sitt motiv. Du kan gå tillbaka så många gånger du vill utan att det kostar mer än den tid du väljer att lägga ner. Ljuset är ständigt varierande och samma motiv ter sig unikt beroende på vilken årstid det är när du fotograferar, i vilket väder och vad klockan är.

Den grafiskt rena grå fasaden i staden kanske behöver lättas upp med en fräsch grön klätterväxt, eller kanske färgläggas med hjälp av sprakande röda löv på rådhusvinet. Skuggan som faller från en speciell sten kan vara avgörande för kompositionen.

Eller så visar det sig att ett utsnitt ur björkdungen vid busshållplatsen förtjänar hedersplatsen på väggen där hemma.

Ett intimt landskap. Den frodiga grönskan kombinerad med den vackra vissnande roströda färgen ger ett exempel på hur mönster framträder där det vid första tittningen ser ut att råda kaos. Bladen i hörnen guidar blicken rätt.

När du verkligen börjar iakttä din omgivning kommer du så småningom att kunna börja urskilja mönster på de mest oväntade ställen. Glöm inget. Gå tillbaka vid olika tidpunkter och årstiden och se vilken inramning som passar just ditt motiv bäst.

Att kunna gå tillbaka till samma motiv varje gång lusten faller på kan göra underverk för utvecklingen som fotograf.

– Det går att träna upp bildseendet så att man hittar de där motiven som inte är självklara. För att komma igång med träningen kan du ge dig ut och fotografera med en enda brännvidd. Börja till exempel med en vidvinkel och fotografera landskap, djur, makro och detaljer. Nästa gång du går ut tar du med dig ett teleobjektiv och fotograferar liknande motiv. Använder du ett zoomobjektiv fixerar du helt enkelt brännvidden med hjälp av tejp så att du inte kan fuska. På så sätt tvingar du dig att se på motiven på nya sätt.

Att tänka efter före tvingar dig att skärskåda hörnen, se skuggorna och säkerställa fokuspunkten. Därmed ökar chanserna för att du kommer hem med fler bilder som du är nöjd med, jämfört med hur resultatet blir om du seriefyller minneskort efter minneskort utan eftertanke.

– Kom ihåg att det är skuggorna som skapar djupet i bilden. Utan skuggor blir bilden platt och ointressant. Använd gärna sidoljus, eller motljus.

Det intima landskapet

– Det jag kallar för intima landskap är motiven som hamnar mellan det stora landskapet och makrobilden. När man fångar en helhet i en mindre skala.

Skillnaden mellan en makrobild och ett intimt landskap är att makrobilden endast består av en detalj, medan det intima landskapet är nära, men visar ett motiv i sin närmaste omgivning. När du hittar ett motiv som du vill fotografera bör du alltså direkt undersöka omgivningen, om det finns något där som kan förstärka motivet.

Se den stora helheten

Därefter är det dags för nästa utmaning – att ta landskapsbilder.

– Även om vidvinkel är den vanligaste brännvidden när man fotograferar landskapsbilder behöver det inte vara det mest optimala varje gång. Man kan fånga det stora landskapet med både normalobjektiv och tele, även om det kan vara svårt att hitta lämpliga motiv i närmiljön.

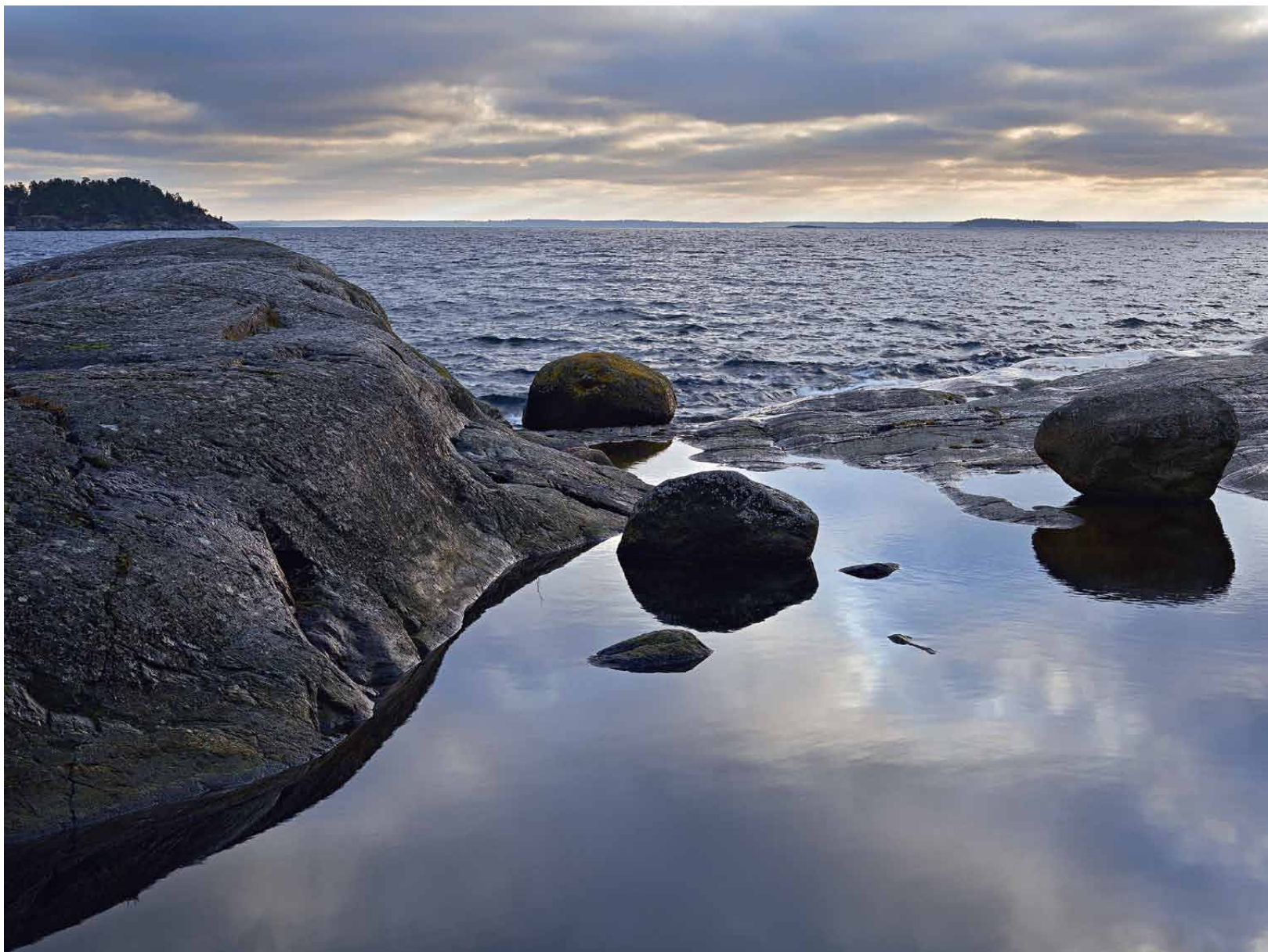
– När jag komponerade den här bilden använde jag pölen och stenarna som förgrund, medan havet och den dramatiska himlen i bakgrunden är det som skapar stämningen i det stora landskapet.

Bryt mot reglerna

Ägna även en tanke åt det gyllene snittet när du placerar in huvudmotivet i miljön. Föreställ dig bilden uppdelad i 2/3, 3/5, 5/8, 8/13 etcetera och placera det du vill lyfta fram i bilden precis i det tänkta >

Motivet för tankarna till kryddigt väldoftande myrmark i Norrland, men mossan är i själva verket fotograferad i Stockholm. Du behöver inte åka bort för att hitta inspirerande inslag i din hemmiljö.

För att komma igång kan du testa att bara fota med en enda brännvidd. Då tränar du upp bildseendet och lär dig betrakta omgivningen på ett nytt sätt.

Tänk på helheten innan du verkligen fotograferar. Allt måste stämma - bakgrund, mellangrund och förgrund. Återkom till motivet om du känner att något inte stämmer i kompositionen.

För att blanda skärpa med oskärpa i bilden måste du använda ett stativ. Dra ner ISO så långt det går. Utgå från slutartiden 1/4 sekund. Krävs det kan du använda ett gråfilter för att förlänga slutartiden.

skäret. När du känner att du kan skapa harmoniska bilder är det dags att göra precis tvärtom. Börja utforska vad disharmoni kan tillföra dina bilder. Låt till exempel en rörelse i utkanten av bilden rikta sig ut från kompositionen, i stället för in i bilden.

Se i serier

Att skapa bildserier är också ett utmärkt sätt att utveckla sitt bildspråk. Triptyker är populära inom fotografi. Det är ett enkelt sätt att visa ett motiv från tre olika sidor. Den röda linjen kan vara en årstid, en färg, ett tema eller ett objekt. Välj tre bilder ur bildskörden som harmonierar med varandra och presentera dem tillsammans. Vilket låter enkelt nog. Svårigheten ligger i att skapa en intressant helhet som tål att tittas på. Att hämta inspiration utifrån är alltid positivt.

– Titta på så många bilder du kan så ofta du kan, säger Serkan. Själv försöker jag att hitta och titta på 50 nya bilder varje dag. Är du en ovan fotograf är ett bra första steg att försöka kopiera andras fotografier. Det är helt okej i början, medan du håller på att lära dig. Ska du lära dig spela gitarr spelar du ju ofta andras låtar innan du börjar göra egna.

Nyttig utrustning

Även om du helst handhåller kameran när du fotograferar bör du investera i ett bra stativ. För de dim-

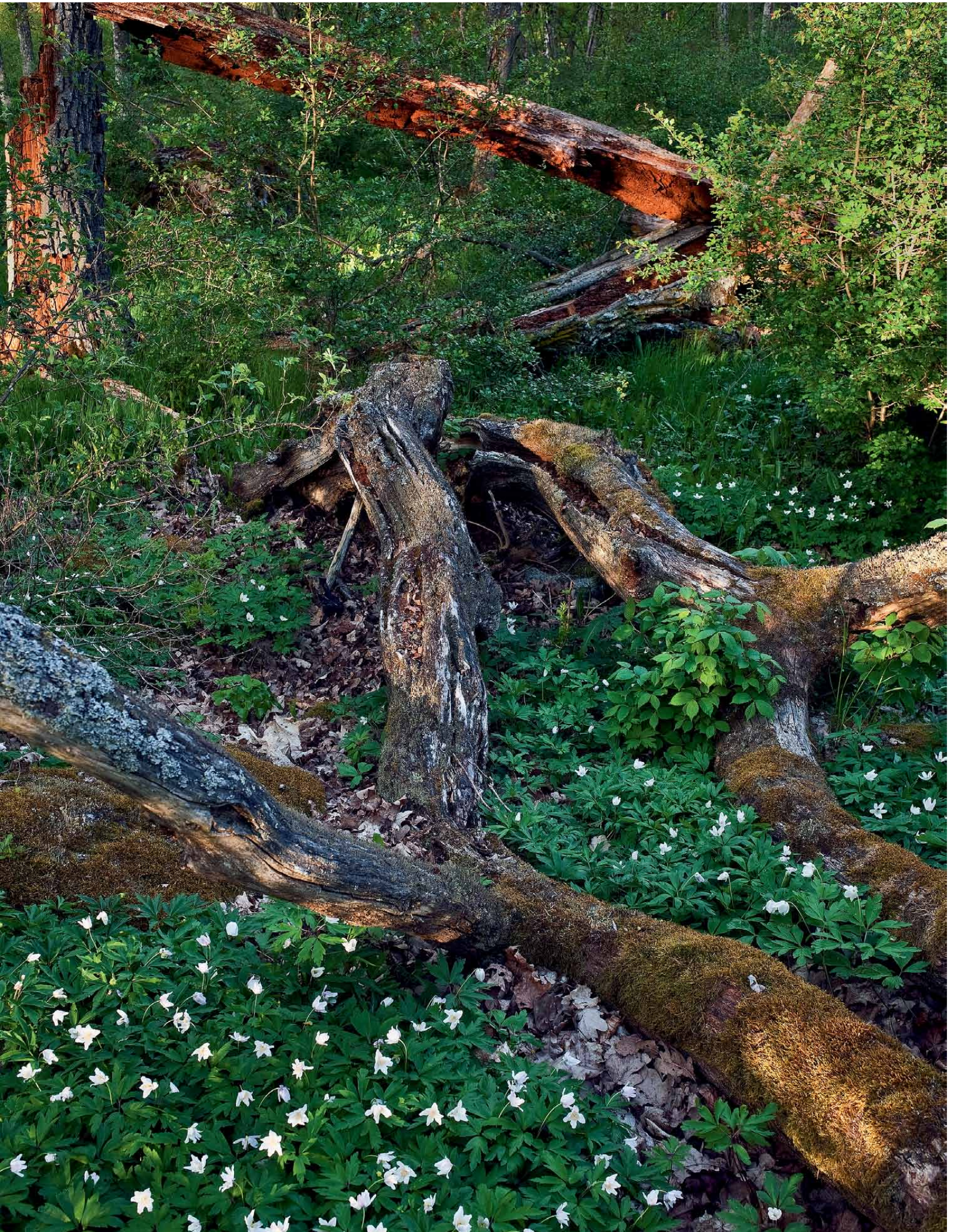
miga dagarna och sena aftnarna behöver du kunna jobba med långa exponeringstider, och har du inget stativ måste du räkna med suddiga bilder. Även om suddigt på rätt ställe ibland kan förstärka en känsla, till exempel om motivet föreställer ett rinnande vatten.

– Här är ett stativ helt enkelt nödvändigt. Samtidigt som du vill att vattnet ska ge den där böljande känslan bör omgivningen vara knivskarp. Montera fast kameran på stativet, dra ner ISO så långt det går, liksom slutartiden. 1/4 sekund kan vara bra att utgå ifrån. Om slutartiden blir snabbare kan man förlänga den med hjälp av ett gråfilter.

Att fotografera natur behöver inte vara dyrt eftersom motiven inte kräver ljusstarka objektiv. Om du däremot ska fotografera rörliga motiv bör du investera i ljusstarka – och därmed dyrare – objektiv.

– Satsa gärna på ett objektiv som är optiskt bra. Prata med folk som redan testat det, eller gå till en professionell fotobutik för att få hjälp. Det viktigaste är att inte låta utrustningen begränsa dig, utan att välja rätt utrustning från början.

– Jag använder bara objektiv med fast brännvidd, men det finns även bra zoomobjektiv på marknaden. Fundera en extra gång innan du köper ny utrustning. Den senaste grejen behöver inte vara den bästa.

Även om du inte måste köpa nya utrustning med jämna mellanrum är det en god idé att investera tid i att undersöka varje ny investering innan du slår till. Satsa framför allt på bra optik.

Lär dig din kamera

Serkan tar emot praktikanter som vill lära sig mer om fotografi av honom. Han får ibland höra att »jag fotar med känsla och inte tekniskt« vilket inte är ett hållbart argument.

– Man måste ha tekniskt kunnande – tekniken måste vara fulländad! När man kollar på en bild är känslan viktigast, men det är ju tekniken som gör det möjligt att skapa och förmedla känslan. När du ser bilden framför dig ska du direkt kunna plocka upp rätt objektiv.

Besitter man det tekniska kunnandet behöver man inte alltid foga sig efter traditionella riktlinjer, som till exempel att enbart fotografera i gryningen eller skymningen.

– Det finns alltid rätt ljus för rätt motiv. Vill du fotografera intima landskap behövs det mjuka ljuset som uppstår en lätt mulen dag. Ska du i stället fotografera stora landskap vill du ha en dramatisk himmel och bör utnyttja solen utan att ta med den i bilden. Hemligheten ligger i att kombinera motivet med ljuset.

Bilderna kan få ytterligare en wow-faktor om inte himlen används som bakgrund när du fotograferar i motljus. Prova även att höja horisonten i bilden något så att den inte alltid löper genom bildens mitt. Eller försök att ställa dig så att du får med havet, skogen eller staden som bakgrund till ditt motiv.

Låt utvecklingen ta den tid som krävs och träna regelbundet.

– Det bästa sättet att komma igång är att sätta upp ett klart och tydligt mål för dig själv. Skriv upp dina idéer i en bok och gå ut två timmar varje dag och fotografera.

SERKAN GÜNES

FOTO: SERKAN GÜNES

Född 1980.

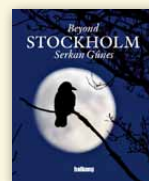
Bor Mälardalen med hustrun Azize.

Kamerautrustning Hasselblad H3DII-39, 28mm, 80mm, 120mm makro och 300mm. Gitzostativ.

Webbsida www.serkangunes.com

Det visste du inte om Serkan Innan Serkan sadlade om till fotograf var han musiker. Men fast han bytt gitarren mot en kamera spelar musiken fortfarande en viktig roll i hans skapande. Han lyssnar på bland annat jazz, pop, rock och klassisk musik när han hämtar inspiration till sina bilder.

Fakta om Serkans bok I *Beyond Stockholm* samlar Serkan Grünes bilder fotograferade under en 6-års-period. Alla bilderna är fotograferade i Serkans närmiljö och sorterade under tre kapitel: skogen, skärgården och sjön. *Beyond Stockholm* kommer ut i höst.

Rätt vinkel och ljus på motivet gör skillnaden mellan ordinär och extraordinär.